

gjorde mod det forenede Dampskibsselskab i Esbjergrouten. Han gjorde bl. a. gældende, at dette Selskab forfulgte private Interesser. Det var en Udtalelse, som forekom mig i høj Grad paafaldende. Jeg ved ikke bedre, end at netop den nationaløkonomiske Skole, til hvilken, saa vidt jeg ved, ogsaa det ærede Medlem slutter sig, netop betragter det som det lykkeligste, at de private Interesser over alt gøre sig gældende, og netop mener, at man derigennem kommer til det for det hele mest heldbringende Resultat. Og jeg vil spørge, om man ikke tror, at det ogsaa er private Interesser, der lede det danske Landbrug i denne Eksporthag. Jeg er temmelig overbevist om, at naar Landbruget sender sit Kvæg, Mejerierne deres Smør og Slagterierne deres Svin til England, saa er det de private Interesser, der lede dem. Det kunde ikke falde mig ind at bebrejde dem det; thi skønt jeg ikke tror paa denne Teoris Ufejlsbarhed, er jeg dog til en vis Grad Tilhænger af, at de private Interesser maa have frit Raaderum, og jeg tror, at det er dem, der raade over alt. Men naar det er saaledes, tror jeg, man skal gøre sig det klart, at saa vil ogsaa dette Forslag til Indførelse af Statsdrift, naar Sandheden skal siges rent ud, kunne formuleres i disse Ord: Et Lovforslag til Undertrykkelse af Hederiernes og Søfartens private Interesser til Fordel for Landbrugets private Interesser. Men jeg tror ikke, det er hensigtsmæssigt gennem et Forslag som dette at gøre et Skaar i den ene Erhvervs-klassens berettigede Interesser til Fordel for den andens. Det kan være, at man vil sige, og man kan naturligvis sige det, at der her ikke er Tale om Søfarten og Hederierne, men kun om et Selskab, som driver Søfart. Ja, jeg hører ogsaa til dem, som ikke har stor Sympati for Stordrift og Selskabsdrift, men jeg ved ikke, hvor Grænsen ligger. Og gør man saa den samme Betragtning gældende i alle Tilfælde? Hvis jeg vilde, hvad jeg af Hensyn til Tiden ikke vil, føre denne Debat videre ud, kunde jeg nævne andre Tilfælde, hvor der netop er Tale om Selskaber, som gennem deres private Interesser skade betydelige Samfundsklassers Interesser, f. Eks. Handelsstandens. Jeg vilde ønske, at man naar der var Spørgsmaal om Foranstaltninger mod saadanne Selskaber, da ogsaa vilde være villig til at indrømme, at de forfølge de private Interesser og skade andre Samfundsklassers og derfor bør ved Lov begrænses eller holdes i Tømme. Men jeg har ikke hørt, at sligt har været Tilfældet. Jeg tror ogsaa, det var ønskeligt, at det

samme Ræsonnement kunde gøres gældende, naar man her i dette Ting kom til at tale om Haandværkets og Industriens Interesser. Men i saadanne Tilfælde har man været meget om over de private Interesser og forment Haandværket og Industrien deres efter min Mening billige og rimelige Fordringer, ikke om Udsættelsen af Penge, men om Lovgivningsforanstaltninger, fordi man har frygtet for, at det vilde skade visse private Interesser. Det forekommer mig derfor at være ganske underligt, at man nu paa dette Omraade netop vil de private Interesser til Livs. — Naar jeg nævner Haandværk og Industri, vil jeg her fremdeles gøre gældende — og her vil jeg bruge et lignende Udtryk, som jeg tror et andet æret Medlem brugte fra sit lokale Standpunkt — nemlig, at naar man kommer dertil, at „Ragen skal deles“, idet der skal haves Statsbidrag til billige Fragter, da vil jeg gerne tillade mig ogsaa at nævne Haandværket og Industrien blandt de Lyshavende. Det er ikke en saa ganske ringe Fordring, jeg der kan anmelde; jeg har nævnt det før og gjort opmærksom paa, hvad det ikke har skaaet Almenheden klart for, at disse Erhverv have en ganske betydelig Eksport at se hen til. I det sidst forløbne Aar har Udførselen af danske Industriprodukter og industrielle Affaldsstoffer udgjort 24 $\frac{1}{4}$ Mill. Kr. Det er ikke saa lille en Sum, men der kommer et andet Forhold til, og det er Kwantummet. Det er oplyst, at Udførselen af Smør og Flæst beløber sig til omtrent 200 Mill. Pund. Den industrielle Udførsel, som jeg har nævnt, beløber sig nu til 150 Mill. Pund. Det vil altsaa sige, at denne Eksport har en ringere Værdi, men et større Kwantum, altsaa gennemgaaende er af mindre Værdi pr. Pund end Smør- og Flæsteksporten, men desto mere trænger den naturligvis til billig Fragtbefordring. Jeg har vel intet udtrykkeligt Mandat til at udtale det, men jeg anser det for selvfølgeligt, at disse Interesser ogsaa ville møde op med deres Fordringer, idet vi vide, at Bevægelsen i Industrien i Njeblikket netop gaar i Retning af at fremme Eksporten og at man netop nu tænker paa ny Eksportlinier, f. Eks. til Sydamerika, Vestafrika og flere andre Steder. Jeg betragter det derfor som givet, at inden lang Tid vil lignende Fordringer, og jeg tror med endnu større Berettigelse end her, blive gjort gældende om billig Befordring, for at disse Erhverv gennem Stats-tilskud til billig Fragt kunne faa den fornødne Støtte til at sætte en Eksport i Gang. Nu indrømmer jeg ganske vist, som jeg har gjort før, at Landbruget er det største og vigtigste Erhverv i Landet, men det er jo